

نخستین همایش ملی کاربرد گیاهان دارویی در سبک زندگی و طب سنتی

۶/آذرماه/۱۳۹۲ - دانشگاه تربت حیدریه

خلاصه مقالات

**نخستین همایش ملی کاربرد گیاهان
دارویی در سبک زندگی و طب
سنتی**

۶ آذرماه ۱۳۹۲

دانشگاه تربت حیدریه

Abstract Book of

**1st conferenses of meditional plant
application on life style and
traditional medical**

27 November 2013

University of Torbat-e-Heydariyeh

بررسی اثرات فارماکولوژیکی گیاه دارویی چای ترش از دیدگاه طب سنتی

سید مهدی جوادزاده^۱، پرویز رضوانی مقدم^۲، جواد اصیلی^۳

عضو هیات علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد ابراهیمشهر دانشجوی دکتری اکروکولوژی، دانشکده کشاورزی دانشگاه فردوسی مشهد-تربت حیدریه

استاد گروه زراعت دانشکده کشاورزی دانشگاه فردوسی مشهد

دانشیار گروه فارماکولوژی دانشکده داروسازی دانشگاه علوم پزشکی مشهد

s.m.javadzadeh@gmail.com

چکیده

گیاهان دارویی در طب سنتی برای درمان بسیاری از بیماری ها به کار برده شده اند. چای ترش در واقع گونه ی گیاهی است به نام علمی *Hibiscus Sabdariffa* از خانواده ی Malvaceae که در کشورهای مختلف به نام های محلی مختلفی شهرت دارد. در ایران بیشتر به عنوان چای ترش معروف است. چای ترش گیاهی یکساله با رنگ سبز تیره متمایل به قرمز است. قسمت مورد استفاده چای ترش برگ، ریشه، ساقه و گلبرگ و دانه آن است. ساقه چای ترش باریک، استوانه‌ای و دارای انشعابات است، به طوری که منحصراً در قسمت‌های انتهایی ساقه، شاخه‌هایی با حالت فاصله دار از محور اصلی در گیاه دیده می‌شود. این گیاه برگ‌های متناوب دارد. گل‌های زیبا و قرمز رنگ چای ترش در پائیز از آبان ماه تا دی ماه ظاهر می‌شوند و چون به تعداد زیاد و به شکل فاصله دار در طول محور دراز ساقه و انشعابات آن شکفته می‌شود، از این جهت منظره بسیار زیبا به گیاه می‌بخشد. هدف از این مطالعه شناسایی خواص دارویی چای ترش از نظر طب سنتی ایران می‌باشد. چای ترش با طبع سرد و تر در قسمت‌های ایران در سیستان و بلوچستان رویش دارد و کلیه قسمت‌های این گیاه به خصوص کاسبرگ ها وریشه و برگها اثر دارویی دارند. چای ترش در متون طب سنتی تعریف و توصیف شده است و از دوران پیش از اسلام تاکنون همواره به مثابه گیاه درمانی شناخته می شده است. در این مقاله با استفاده مقالاتی که در مورد اثرات فارماکولوژی گیاه چای ترش تا سال ۲۰۱۲ میلادی، از پایگاه اطلاعات اینترنتی نظیر Scopus, Science Direct, Medline ارایه شده بود بررسی شد. نتایج حاکی از آن است که استفاده از چای ترش در طب سنتی کشورها جایگاه خاصی دارد. از نگاه متخصصین گیاهان دارویی، چای ترش ازجمله گیاهان دارویی محسوب می‌شود که به دلیل داشتن خاصیت‌های بسیار، مصارف غیردارویی نیز دارد. کاسبرگ تازه این گیاه به‌خاطر اینکه حاوی مقدار زیادی اسید سیتریک و بکتین است برای درست کردن سالاد و انواع مربا و زله کاربرد دارد. دمنوش این گیاه همچنین در بعضی از نقاط مانند مکزیک نوشیدنی مشهوری به حساب می‌آید. میوه و دانه آن نیز در بعضی دیگر از فرهنگ‌های غذایی مورد استفاده قرار می‌گیرد و در برخی کشورها مانند پاکستان از ترکیبات شیمیایی چای ترش به‌خصوص پکتین آن در صنعت آبمیوه استفاده می‌شود. برای پیشگیری و درمان سنگ های کلیوی و مثانه در طب سنتی، هم چنین به عنوان آنتی باکتریال، ضد قارچ، ماده ی هیپوکلسترولمیک، آنتی اسپاسمودیک و کاهنده ی فشارخون استفاده می شود. در هندوستان، آفریقا، مکزیک و نواحی حاره ای که این محصول بیشتر کاشت و برداشت می شود، دم کرده ی برگ یا گل آن به عنوان دیورتیک، کاهنده ی کلسترول، ضد عفونی کننده، کاهنده ی فشارخون، کاهش دهنده ی ویسکوزیته ی خون و محرک حرکات پرستالتیسیم روده مورد توجه است. داروسازان در سنتال عصاره ی این گیاه را برای کاهش فشار خون توصیه می کنند. در شرق آفریقا دم کرده ی گلبرگ های آن به عنوان چای سودان معروف است که به عنوان تسکین دهنده ی سرفه استفاده می شود. هم چنین، گزارش شده است که این گیاه محرک جنسی، اشتها آور، نیروبخش، مسهل و ملین، ضد سرطان، ضد سرفه و ضد تب است. گیاه چای ترش یک منبع خوب برای اسید سیتریک و همچنین آهن و منگنز محسوب می‌شود. در طب سنتی چای ترش یک گیاه مدر شناخته می‌شود که روغن قهوه‌ای حاصل از دانه‌های آن در التیام زخم‌ها و بیماری‌ها مؤثر است. در طب سنتی نیز از دانه‌های این گیاه برای درمان سستی، گیجی و سوء هاضمه استفاده می‌شود. متخصصین گیاهان دارویی برگ‌های گیاه را نیز در درمان سرماخوردگی و سرفه مؤثر می دانند و از ریشه تلخ آن که البته باید بسیار کم مصرف شود به‌عنوان ضد عفونی کننده، تقویتی در هضم غذا، تقویت نیروی جسمی، پیشگیری از حملات قلبی و بیماری‌های عصبی استفاده می‌شود.

کلمات کلیدی: چای ترش، بیماران مبتلا به دیابت، طب سنتی